

Social Emotions in Students' Learning Behaviors

Journal of Organizational Innovation & Culture
ISSN: 2822-0862 (Online) ISSN: 2822-0854 (Print)
<https://skjournal.msu.ac.th>

Received (14 May 2022): Revised (14 December 2022): Accepted (16 February 2023)

Charunrak Punyamoonwongsa^{1*}, Wimwipa Boonklin¹,
Pitcha Thanomsieng¹ and Panisara Chanpala²

¹ Lecturer at Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University.

² Lecturer at Department of Education Research and Evaluation, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University.

* Corresponding author: Charunrak Punyamoonwongsa, email: Charunrak@g.lpru.ac.th (Punyamoonwongsa, C)

Citation

Punyamoonwongsa, C., Boonklin, W., Thanomsieng, P., Chanpala, P. (2023). Social emotions in students' learning behaviors. *Journal of Organizational Innovation & Culture*, Mahasarakham University, 14(1), 59-75.

Abstract

The objectives of this research were. - 1) to study student learning behaviors related to social emotions, 2) to study the processes and types of social emotions related to student learning behaviors by using qualitative research methods, in-depth interviews and group discussions. The target group was 32 undergraduate students, professionals and lecturers; obtained by purposive sampling. The research tools were in-depth interviews, group discussions, and content analysis. The findings showed that social emotions influenced learning behavior, whereas learning behavior influenced social emotions, divided into 3 periods: 1) before school time, including attending class, and preparing before class. 2) during class time, namely taking notes during the lesson while the teacher is teaching, participating in class activities, presenting work in front of the class, asking for discussion, and doing exercises, and 3) after class follow-up on the work received, assignments, lesson review, research for additional knowledge. The process of social emotions related to learning behavior consisted of situations involving other people, social rules, and norms, attention to targeted situations, situation assessment, and emotional expression. Social emotions in student learning were divided into two groups: self-conscious emotions including pride and embarrassment; moral emotions including shame, envy, gratitude, and empathy.

Keywords: Emotion, behavior, education, psychology, sociology

อารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษา

ชรัญรักษ์ ปัญญามูลวงษา¹, วิมลพิภา บุญกลิ่น¹, พิชชา ถนอมเสียง¹ และ ปณิสรา จันทร์पालะ²

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อ้างอิง

ชรัญรักษ์ ปัญญามูลวงษา, วิมลพิภา บุญกลิ่น, พิชชา ถนอมเสียง และ ปณิสรา จันทร์पालะ. (2566). อารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษา. *วารสารนวัตกรรมและวัฒนธรรมองค์การ*, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ 14(1), หน้า 59-75.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม 2) ศึกษากระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 32 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า อารมณ์ทางสังคมกำหนดพฤติกรรมการเรียน และพฤติกรรมการเรียนขึ้นอยู่กับอารมณ์ทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ 1) ก่อนเวลาเรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียน การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน 2) ในเวลาเรียน ได้แก่ การจดบันทึกบทเรียนขณะอาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การซักถามการอภิปราย การทำแบบฝึกหัด และ 3) หลังเลิกเรียน ได้แก่ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียน ประกอบด้วย สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือภาวะเบียดทางสังคมและบรรทัดฐาน การให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย การประเมินสถานการณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์ อารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มความรู้สึกสำนึกในตนเอง ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความรู้สึกอับอาย กลุ่มความรู้สึกทางศีลธรรม ได้แก่ ความละเอียดใจ ความอิจฉา ความกตัญญู และความเห็นอกเห็นใจ

คำสำคัญ: อารมณ์, พฤติกรรม, การศึกษา, จิตวิทยา, สังคมวิทยา

บทนำ

อารมณ์มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ ผู้ที่สามารถควบคุมดูแลอารมณ์ให้อยู่สภาวะที่สมดุลย่อมปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับอารมณ์เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น อารมณ์เร้าให้เกิดปฏิกิริยาต่อ

เหตุการณ์ ควบคุมระครองพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่จะมีผลต่อการประเมินของสังคมในทิศทางที่สังคมยอมรับ และสภาวะของอารมณ์สามารถส่งผลต่อการเรียนรู้ ความจำ การตัดสินใจทางสังคม และความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ (Gerring & Zimbardo,

2005) เรามักรู้จักอารมณ์พื้นฐาน ซึ่งเป็นอารมณ์ที่สามารถรับรู้และตีความหมายผ่านการแสดงออกทางสีหน้าท่าทางได้อย่างชัดเจน เช่น ดีใจ เศร้าใจ เสียใจ โกรธ กลัว แต่มีอารมณ์อีกลักษณะหนึ่งซึ่งซับซ้อนมากกว่า อาจเกิดจากการผสมผสานอารมณ์พื้นฐานหลายๆ อารมณ์เข้าด้วยกัน เช่น อารมณ์อิจฉา เกิดจากอารมณ์ผสมกันระหว่างความรัก ความโกรธ และความกลัว อารมณ์ที่มีความซับซ้อนและไม่ชัดเจนในการตีความหมายเกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือบริบททางสังคม และมีเป้าหมายทางสังคมเป็นหลัก เรียกว่า “Social emotions” ในการวิจัยนี้ใช้คำว่า “อารมณ์ทางสังคม”

“อารมณ์ทางสังคม” เป็นสภาวะความรู้สึกทางจิตใจ ความรู้สึกถึงตัวตน (Self-Conscious) โดยได้รับอิทธิพลมาจากผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ มีลักษณะที่สำคัญคือมีการแสดงตัวตน (Self-representation) และการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินตนเอง (Self-evaluative processes) เป็นอารมณ์ที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางสังคมที่ซับซ้อน (Complex social goals) เช่น การเสริมสร้างสถานภาพ การป้องกันการถูกปฏิบัติจากกลุ่มซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อความอยู่รอด อารมณ์ลักษณะนี้ไม่ได้แสดงออกทางใบหน้าชัดเจน มีความซับซ้อนในกระบวนการทางปัญญา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความรู้ตัว การนำเสนอ และการสะท้อนตัวตนมากกว่าอารมณ์พื้นฐานมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล (Hareli & Parkinson, 2008) ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการควบคุมตนเอง (Self-regulation) และการตอบสนองทางอารมณ์ (Bagozzi, 2006) เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลโดยมากอยู่ภายใต้การควบคุมของอารมณ์ ผู้ที่สามารถรับรู้อารมณ์ทางสังคมได้ดีย่อมสามารถปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดได้ ขณะที่ผู้มีปัญหาด้าน

พฤติกรรมอาจเกิดจากการรับรู้อารมณ์ทางสังคมที่ไม่ดีพอ เกิดผลกระทบต่อคนรอบข้าง กลายเป็นปัญหาสังคมตามมาได้ ซึ่ง Szanto *et al.* (2012) พบว่า การพยายามฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางสังคมที่ไม่ดี ผู้ที่พยายามจะฆ่าตัวตายมองว่าปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ และแสดงวิธีการแก้ไขปัญหาโดยประมาทหรือไม่เหมาะสม ไม่สามารถจดจำและเข้าใจอารมณ์ที่ซับซ้อนหรืออารมณ์ทางสังคม มีความเกลียดชังในความสัมพันธ์ และรู้สึกว่าการขาดการสนับสนุนทางสังคม นอกจากนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ศึกษาภาวะซึมเศร้าในนิสิตนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นโรคภาวะซึมเศร้าส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น มีนิสิตที่พยายามฆ่าตัวตาย 6.4% ของนิสิตทั้งหมด ส่วนผู้ที่นิสิตขอความช่วยเหลือเป็นคนแรก เมื่อพบว่าตนเองมีปัญหาคือเพื่อน สาเหตุของการฆ่าตัวตายได้แก่ ทะเลาะกับคนใกล้ชิด การเรียนและความรัก ทั้งนี้ ในชีวิตของนิสิตนักศึกษา 50% เป็นเรื่อง การเรียน (Krungthep Turakij, 2022) จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าอารมณ์ทางสังคมมีความสำคัญ เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การรับรู้ทางสังคม โดยมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่

นักศึกษาเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคมที่กำลังก้าวไปสู่ผู้ใหญ เป็นวัยแห่งการสร้างอัตลักษณ์ในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ได้ง่าย มักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผย ขาดการควบคุมอารมณ์ นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยเรียน ปัญหาที่พบจึงมักเป็นปัญหาพฤติกรรมทางการเรียน เป็นการกระทำที่แสดงออกมากใน 3 ช่วง คือ 1) ก่อนเวลาเรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียน การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน 2) ในเวลาเรียน ได้แก่ การจดบันทึกบทเรียนขณะอาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การ

ซักถาม การอภิปราย การทำแบบฝึกหัด และ 3) หลังเลิกเรียน ได้แก่ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การติววิชาเรียนในกลุ่มเพื่อน หนึ่ง นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างแข่งขันทางการเรียน พยายามไขว่คว้าผลลัพท์ตนเองเพื่อให้มีผลการเรียนที่สูง เพื่อการมีอาชีพการงานที่ดีในอนาคต บางครั้งความพยายามนั้นมุ่งหวังผลสำเร็จเฉพาะตน โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของเพื่อนหรือผู้อื่น พยายามที่จะทำให้ตนเองอยู่เหนือผู้อื่นจนละเลยต่อคุณค่าทางด้านจิตใจหรือมโนธรรมสำนึก เป็นต้นว่า การไม่แบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนจะทำคะแนนได้ดีกว่าตน การอวดหรือแสดงว่าตนมีความรู้เหนือคนอื่น สิ่งเหล่านี้อาจกระทบต่อสภาวะทางจิตใจ ก่อให้เกิดอารมณ์ในเชิงลบ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเรียนตามมา เช่น เมื่อเกิดความรู้สึกอับอายหน้าชั้นเรียนอาจส่งผลให้ไม่กล้าออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนอีก หรือความรู้สึกอิจฉาที่เพื่อนเรียนดีกว่าตนอาจกลายเป็นความเห็นแก่ตัว การทำร้ายทางวิชาการก็เป็นได้

เนื่องจากการศึกษาอารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษายังไม่ปรากฏแพร่หลาย และด้วยความสำคัญจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาอารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคมที่กระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้วางแผนและส่งเสริมอารมณ์ทางสังคมเพื่อการปรับพฤติกรรมในการเรียนที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม
2. เพื่อศึกษากระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม กระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 - เดือนกันยายน 2563

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2562 พิจารณาคัดเข้าตามเกณฑ์ดังนี้คือ เป็นผู้ที่มิมีสถานภาพการเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งเป็นนักศึกษาใน 6 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการวิจัย สมัครใจและเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรม และไม่มีปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม 2) ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยาหรือด้านการศึกษา 3) อาจารย์ผู้สอน เป็นอาจารย์ประจำที่ทำการสอนนักศึกษาในระดับปริญญา

ตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อย่างน้อย 3 ปี ต่อเนื่อง ทั้งนี้ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบ ด้วยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาจำนวน 24 คน (6 คณะ คณะละ 4 คน) สำหรับการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายจำนวน 8 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 คน และอาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน (6 คณะ คณะละ 1 คน)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม และพฤติกรรม การเรียนของนักศึกษา

2. สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา เจ้าหน้าที่ ของคณะ (6 คณะ) ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดกลุ่มเป้าหมายคัดเลือกเข้าตามเกณฑ์

4. นัดหมายนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 24 คน เพื่อเข้ารับการสัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้น วิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้

5. ดำเนินกระบวนการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 8 คน เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลอารมณ์ทางสังคมในการเรียนของนักศึกษาให้สมบูรณ์ขึ้น

6. ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาภายหลังการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ชนิดคือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยทั้ง 2 แบบมีลักษณะคำถามปลายเปิด เป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้สำหรับนักศึกษา และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มใช้

สำหรับผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอน ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ **ข้อมูลพฤติกรรม การเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม** กำหนดประเด็นพฤติกรรม การเรียนโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ พฤติกรรม การเรียนก่อนเวลาเรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียน การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน พฤติกรรม การเรียนในเวลาเรียน ได้แก่ การจดบันทึกบทเรียนขณะ อาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในชั้นเรียน การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การซักถาม การอภิปราย การทำแบบฝึกหัด และ พฤติกรรม การเรียนหลังเลิกเรียน ได้แก่ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การทวิวิชาเรียนในกลุ่มเพื่อน ตัวอย่างคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษา เช่น ก่อนเข้าเรียน/ระหว่างที่กำลังเรียน/ หลังจากเลิกเรียนแล้ว มีสถานการณ์ใดบ้างที่ทำให้ นักศึกษาเกิดอารมณ์ทางสังคม ตัวอย่างคำถามการสนทนากลุ่ม เช่น พฤติกรรม การเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคมเป็นอย่างไร ประเด็นเกี่ยวกับ **ข้อมูลกระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การเรียน** ของนักศึกษา ตัวอย่างคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นักศึกษา เช่น สถานการณ์ในการเรียนที่เกิดขึ้นกับ นักศึกษาส่งผลให้เกิดอารมณ์ทางสังคมได้อย่างไร อารมณ์ทางสังคมในการเรียนชนิดใดบ้างที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ตัวอย่างคำถามการสนทนากลุ่ม เช่น กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมในการเรียนของ นักศึกษาเป็นอย่างไร อารมณ์ทางสังคมในการเรียนชนิดใดบ้างที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ผู้วิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มว่ามีความชัดเจนทางภาษา เหมาะสมสำหรับการนำไปถาม นักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนหรือไม่ ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ของคณะ ผ่านทาง โทรศัพท์ ช่องทางออนไลน์และการเข้าพบด้วยตนเอง เพื่อนัดหมายกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษา เข้ารับการสัมภาษณ์ จัดทำและส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอน เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พร้อมแนบรายละเอียดโครงการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษา และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปประเด็นที่ได้ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา และชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา โดยเริ่มจากประเด็นในการวิเคราะห์ข้อมูล จัดแยกเนื้อหาสาระตามประเด็นที่กำหนดไว้ สังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม

อารมณ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเรียน และพฤติกรรมการเรียนขึ้นอยู่กับอารมณ์ทางสังคม ซึ่งแสดงออกมาใน 3 ช่วงคือ **ช่วงที่ 1 พฤติกรรมการเรียนก่อนเวลา**

เรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียนและการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน สะท้อนจากการที่นักศึกษา รู้สึกดีใจเมื่อได้มาถึงห้องเรียนเร็วกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ บางคนเลือกที่นั่งเรียนที่โดดเด่นเพื่อให้ทุกคนมองเห็นได้อย่างชัดเจน ต้องการให้คนอื่น ๆ มองและหันมาสนใจตนเองซึ่งจะช่วยเสริมความมั่นใจให้กับ เมื่ออาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานในครั้งก่อน หากนักศึกษาส่งงานตามกำหนดเวลาแล้วจะรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง ปลอดภัยและอยากจะทำซ้ำในครั้งต่อไป นักศึกษาบางคนเมื่อมาถึงห้องเรียนเป็นคนแรก ๆ มักจะจองที่นั่งให้กับเพื่อนที่สนิทเพราะเกรงว่าเพื่อนจะไม่มีที่นั่ง บางคนจะรีบแจ้งให้อาจารย์ผู้สอนทราบหากเพื่อนคนใดลาป่วยหรือติดภารกิจซึ่งไม่สามารถมาเรียนได้ในครั้งนั้นเพราะรู้สึกเห็นใจ นักศึกษาโดยมากมีจิตอาสารีบเข้ามาช่วยเหลืออาจารย์เมื่อเห็นถ้อยของพระรุ้งพระรังจะเข้ามาสอน ให้การช่วยเหลือ อาจารย์ผู้สอนจัดเตรียมความพร้อมก่อนการสนทนา เช่น ต่อสายโปรเจคเตอร์ ติดตั้งลำโพง นักศึกษาให้ความช่วยเหลือเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งอาจารย์ก่อนเข้าชั้นเรียนแต่จะช่วยเท่าที่จะสามารถทำได้โดยเป็นการกระทำที่ไม่ผิดศีลธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม เมื่อเพื่อนไม่ได้นำอุปกรณ์การเรียนมานักศึกษายินดีที่จะให้เพื่อนยืม มีนักศึกษาบางส่วนรู้สึกอับอายเมื่อมีใครบอกว่าอุปกรณ์ช่วยสนับสนุนการเรียนที่ใช้หรือมีอยู่ไม่ทันสมัย (เช่น ไอแพด คอมพิวเตอร์) และรู้สึกอับอายที่ทุกคนต่างจับจ้องเมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนแล้วแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบ **ช่วงที่ 2 พฤติกรรมการเรียนในเวลาเรียน** ได้แก่ การจดบันทึกบทเรียนขณะอาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน การนำเสนองานหน้าชั้น การซักถาม การอภิปราย การทำแบบฝึกหัด สะท้อนจากการที่นักศึกษาแบ่งปันสมุดจดบันทึกของตนให้เพื่อนดูเมื่อเพื่อนจดบันทึกขณะที่อาจารย์สอนไม่ทัน นักศึกษารู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ใน

ชั้นเรียน และเมื่อนักศึกษาตอบคำถามอาจารย์ได้ถูกต้องในขณะที่ใครๆ ตอบไม่ได้ นักศึกษารู้สึกดีใจเมื่ออาจารย์และเพื่อนๆ ชื่นชมว่านำเสนองานหน้าชั้นเรียนได้ดี โดยเฉพาะเพื่อนที่เคยให้ความช่วยเหลือแก่ตน นักศึกษาบางคนพยายามทำงานที่อาจารย์มอบหมายในชั้นเรียนให้เต็มที่และดีกว่าคนอื่น และรู้สึกอับอายเมื่ออาจารย์แจ้งต่อหน้าเพื่อนๆ ว่านักศึกษาคัดลอกงานมาส่ง เนื่องจากกลัวว่าเพื่อนจะหาว่าตนอวดรู้ รู้สึกอับอายเมื่อแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนแล้วเพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยหรือเป็นคำตอบที่ผิด นักศึกษาส่วนมากยินดีให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่เข้าใจในบทเรียน แบ่งปันแนวทางหรือเทคนิควิธีการเรียนให้กับเพื่อน นักศึกษาบางคนรู้สึกไม่พอใจเมื่อเพื่อนที่เรียนเก่งชอบแสดงออกในชั้นเรียน บางคนไม่กล้าซักถามหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน เนื่องจากกลัวว่าเพื่อนจะหาว่าตนอวดรู้ **ช่วงที่ 3 พฤติกรรมการเรียนหลังเลิกเรียน** ได้แก่ การ

ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การติววิชาเรียนในกลุ่มเพื่อน สะท้อนจากการที่นักศึกษาติดตามงานที่อาจารย์มอบหมายโดยช่วยดักเตือนและกระตุ้นเพื่อนในชั้นเรียนให้ส่งตามกำหนดเวลา นักศึกษาที่เข้าใจในบทเรียนช่วยติวเนื้อหาให้กับเพื่อนที่ไม่เข้าใจ นักศึกษาที่รู้แหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมแนะนำเพื่อนๆ ให้รู้จักและเข้าไปสืบค้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา

กระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา สรุปได้ 3 ช่วงระยะเวลาคือ พฤติกรรมการเรียนก่อนเวลาเรียน ในเวลาเรียนและหลังเวลาเรียนดัง Table 1-3

Table 1 Processes and types of social emotions associated with before class behavior

Learning behavior	The process of creating social emotions in learning				
	1. Situations involving other people or social rules and norms	2. Paying attention to the target situation	3. Situation Assessment	4. Social emotions that occur	Social emotional grouping
1. Attending classes	Arriving at class earlier than other peers		It is an act that strengthens self-confidence. Make it acceptable		
2. Preparation before class	Choosing a distinctive seat for everyone to see clearly	Paying attention to the situation	Wanting others to look and pay attention to help boost their self-confidence	Pride	Self-conscious emotions
	Submitting assignments on time as previously assigned		To be accepted, to believe in yourself, to feel safe		

Table 1 Processes and types of social emotions associated with before class behavior (cont.)

Learning behavior	The process of creating social emotions in learning				
	1. Situations involving other people or social rules and norms	2. Paying attention to the target situation	3. Situation Assessment	4. Social emotions that occur	Social emotional grouping
Booking seats for close friends					
Quickly notifying teachers if a friend is on sick leave or on a mission					
Hurrying to help the teacher when he sees carrying bulky things will come to teach			Understanding and empathizing with other people's feelings and trying to find help cause a good relationship between each other	empathy	
Helping teachers prepare before teaching					
Helping friends to have assignments for teachers before class		Paying attention to the situation			Moral emotions
Lending school supplies to friends					
being blamed for not being up to date with the educational support equipment used or available			Outdated educational support materials appear to others; cause distrust, and censure, diminishing recognition and respect	embarrassment	
being caught in the eye when coming to class and dressing incorrectly according to the rules			Dressing that doesn't follow the rules will not be tolerated and your confidence will be diminished		

จาก Table 1 กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมก่อนการเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาประกอบด้วย 1) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือกฎระเบียบทางสังคมและบรรทัดฐาน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียนและการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน 2) การให้ความ

สนใจต่อสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย 3) การประเมินสถานการณ์ และ 4) การแสดงออกทางอารมณ์ โดยอารมณ์ทางสังคมก่อนเวลาเรียนที่เกิดขึ้น คือความภาคภูมิใจ ความเห็นอกเห็นใจและความอับอาย

Table 2 Processes and types of social emotions related to study behavior during study time

Learning behavior	The process of creating social emotions in learning				
	1. Situations involving other people or social rules and norms	2. Paying attention to the target situation	3. Situation Assessment	4. Social emotions that occur	Social emotional grouping
1. Taking lesson notes while the teacher is teaching.	The students sharing their notebooks with their friends when they couldn't take notes		Understanding and empathizing with other people's feelings and finding ways to help build good relationships between them	empathy	Moral emotions
2. Participation in classroom activities	Participation in classroom activities with satisfactory performance		Good performance resulting from participation, contributes to self-esteem, self-confidence	Pride	Self-conscious emotions
	Answering questions correctly when no one else can		Having competence over others gives rise to self-esteem, self-confidence		
	Being complimented by a teacher while being reprimanded by a friend	Paying attention to the situation	Understanding and caring for other people's feelings, not hurting others, creating good relationships between them	empathy	Moral emotions
	Helping a friend who doesn't understand the lesson				
	A friend who is good at studying likes to show off in class				
	Doing the work assigned by the teacher in class to the fullest and better than others		The desire to be successful, capable of being successful, drives perseverance and effort	envy	Moral emotions

Table 2 Processes and types of social emotions related to study behavior during study time (cont.)

Learning behavior	The process of creating social emotions in learning				
	1. Situations involving other people or social rules and norms	2. Paying attention to the target situation	3. Situation Assessment	4. Social emotions that occur	Social emotional grouping
	Sharing approaches or learning techniques with friends who have helped students	Paying attention to the situation	Being grateful and repaying those who have benefactors, helps to strengthen good relationships between each other	Gratitude	Moral emotions
3. Presentation of work in front of the class	Receiving compliments for presentations in front of class from teachers and peers		Having admirable performance builds self-esteem, self-confidence		
4. questioning, discussion	Not daring to ask questions, discuss with classmates, because they are afraid that they will find themselves boastful		Questioning, discussing produces a sense of pride that some see as ostentatious, thus diminishing the act of doing something of value to others	Pride	Self-conscious emotions
	Commenting and friends disagree or a wrong answer		Reprimand leads to diminishing respect	embarrassment	Moral emotions
5.doing exercise	The professor informed his friends that the students had copied their work to send		Plagiarism is an act that violates rules, social norms, morality, and causes condemnation	Shame	Moral emotions

จาก Table 2 กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมในเวลาเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาประกอบด้วย 1) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือกฎระเบียบทางสังคมและบรรทัดฐาน ได้แก่ การจับหน้าที่บทเรียนขณะอาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน และ

การซักถามการอภิปราย 2) การให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย 3) การประเมินสถานการณ์ และ 4) การแสดงออกทางอารมณ์โดยอารมณ์ทางสังคมในเวลาเรียนที่เกิดขึ้นคือ ความเห็นอกเห็นใจ ความภาคภูมิใจ ความอิจฉา และความกตัญญู

Table 3 Processes and types of social emotions associated with after class behavior

Learning behavior	The process of creating social emotions in learning				Social emotional grouping
	1. Situations involving other people or social rules and norms	2. Paying attention to the target situation	3. Situation Assessment	4. Social emotions that occur	
1. Following up on assignments	Keep track of assignments by reminding and encouraging friends to deliver on time		Helping to follow up on assignments, reviewing lessons for friends who don't understand, and recommending additional learning resources to friends	empathy	Moral emotions
2. Review of lessons	Students who understand the lesson review the content for peers who don't understand.	Paying attention to the situation	helping to support academic success, helping each other create good relationships. Together		
3. Searching for additional knowledge	Recommending additional learning resources for friends to search				

จาก Table 3 กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมหลังเวลาเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาประกอบด้วย 1) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือกฎระเบียบทางสังคมและบรรทัดฐาน ได้แก่ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียน และการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม 2) การให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย 3) การประเมินสถานการณ์ และ 4) การแสดงออกทางอารมณ์ โดยอารมณ์ทางสังคมหลังเวลาเรียนที่เกิดขึ้นคือความเห็นอกเห็นใจ

จาก Table 1-3 กระบวนการเกิดอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือกฎระเบียบทางสังคมและบรรทัดฐาน 2) การให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เป็นเป้าหมาย 3) การประเมินสถานการณ์ และ 4) การแสดงออกทางอารมณ์ โดยอารมณ์ทาง

สังคมในการเรียนของนักศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มความรู้สึกสำนึกในตนเอง ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความรู้สึกอับอาย กลุ่มความรู้สึกทางศีลธรรม ได้แก่ ความละเอียดใจ ความอิจฉา ความกตัญญู และความเห็นอกเห็นใจ

อภิปรายและสรุปผล

1. พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคม

นักศึกษาอยู่ช่วงวัยในการศึกษาเล่าเรียน การเรียนจึงถือเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาเพื่อความสำเร็จทางการเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรม 3 ช่วงระยะเวลาคือ ช่วงที่ 1 พฤติกรรมการเรียนก่อนเวลาเรียน ได้แก่ การเข้าชั้นเรียนและการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน ช่วงที่ 2 พฤติกรรมการเรียนในเวลาเรียน ได้แก่ การจดบันทึกบทเรียนขณะอาจารย์สอน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน

การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การซักถาม การอภิปราย การทำแบบฝึกหัด และช่วงที่ 3 พฤติกรรมการเรียนหลังเลิกเรียน ได้แก่ การติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม การติววิชาเรียนในกลุ่มเพื่อน ซึ่งพฤติกรรมการเรียนที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ระยะดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับที่ Phetsombat & Phetsute (2021) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ประกอบด้วยทัศนคติในการเรียน แรงจูงใจในการเรียน การจัดการกับเวลาในการเรียน ความวิตกกังวลในการเรียน การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน กระบวนการรวบรวมข้อมูล การเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญ การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน การทดสอบตนเอง การทบทวนและการเตรียมตัวในการเรียน และยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ ซึ่งจะเห็นว่าเป็นพฤติกรรมการเรียนที่สำคัญมักเกิดขึ้นภายใน 3 ช่วงเวลาดังกล่าว พฤติกรรมที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคมที่ชัดเจน ผ่านการกระทำและมุมมองความคิดเห็น ความรู้สึก โดยมีบุคคลอื่นเช่น เพื่อน อาจารย์ผู้สอน หรือระเบียบบรรทัดฐานทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า พฤติกรรมการเรียนก่อนเวลาเรียน การที่นักศึกษารู้สึกดีใจเมื่อได้มาถึงห้องเรียนเร็วกว่าเพื่อนคนอื่นๆ การเลือกที่นั่งเรียนที่ดูโดดเด่นเพื่อให้ทุกคนมองเห็นตนได้อย่างชัดเจน นักศึกษาแจ้งให้อาจารย์ผู้สอนทราบหากเพื่อนคนใดลาป่วยหรือติดภารกิจซึ่งไม่สามารถมาเรียนได้ นักศึกษาริบเข้ามาช่วยเหลืออาจารย์เมื่อเห็นถือของพะรุงพะรังจะเข้ามาสอนหรือให้การช่วยเหลือจัดเตรียมความพร้อมก่อนการสอน ให้การช่วยเหลือเพื่อนเพื่อให้มีงานส่งอาจารย์ก่อนเข้าชั้นเรียนแต่จะช่วยเหลือ

สามารถทำได้โดยเป็นการกระทำที่ไม่ผิดศีลธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน แต่ก็มีนักศึกษาบางคนรู้สึกอับอายเมื่อมีใครบอกว่าอุปกรณ์การเรียนที่ใช้หรือมีอยู่ไม่ทันสมัย และทุกคนต่างจับจ้องเมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนแล้วแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบพฤติกรรมการเรียนในเวลาเรียน เป็นต้นว่า การแบ่งปันสมุดจดบันทึกของตนให้เพื่อนดูเมื่อเพื่อนจดบันทึกไม่ทัน การได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน การตอบคำถามอาจารย์ได้ถูกต้องในขณะที่ไม่มีใครตอบได้ การนำเสนองานหน้าชั้นเรียนและได้รับคำชม แต่ก็มีนักศึกษาบางคนรู้สึกไม่ชอบใจเมื่อเพื่อนที่เรียนเก่งชอบแสดงออกในชั้นเรียน การไม่กล้าซักถามหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนเนื่องจากกลัวว่าเพื่อนจะหาว่าตนอวดรู้ การที่แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนแล้วเพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยหรือเป็นคำตอบที่ผิด การให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่เข้าใจในบทเรียน แบ่งปันแนวทางหรือเทคนิควิธีการเรียน การพยายามทำงานที่อาจารย์มอบหมายในชั้นเรียนให้เต็มที่และดีกว่าคนอื่น การรู้สึกอับอายเมื่ออาจารย์แจ้งต่อหน้าเพื่อนๆ ว่านักศึกษาคัดลอกงานมาส่งและรู้สึกผิดเมื่อคัดลอกงานของเพื่อนโดยไม่ได้รับอนุญาตและได้คะแนนมากกว่า พฤติกรรมการเรียนหลังเลิกเรียน เป็นต้นว่า การติดตามงานที่อาจารย์มอบหมายโดยช่วยตักเตือนและกระตุ้นเพื่อนในชั้นเรียนให้ส่งตามกำหนดเวลา การช่วยติวเนื้อหาให้กับเพื่อนที่ไม่เข้าใจ การแนะนำแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมให้กับเพื่อนๆ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นนี้ อาจเนื่องมาจากพัฒนาการตามธรรมชาติ นักศึกษาโดยมากมีอายุระหว่าง 18-22 ปี จัดอยู่ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ที่สำคัญคือเป็นวัยที่มีการสร้างอัตลักษณ์ในตนเอง (Identity Formation) (Akerlof & Kranton, 2002) ทัศนคติ ความพึงใจ

และพฤติกรรมต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นจะกลายเป็นบุคลิกลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ถาวรต่อไป นักศึกษาเรียนรู้วิธีการเพื่อช่วยให้ตนประสบความสำเร็จในการเรียนซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น พฤติกรรมในการเรียนก็เช่นเดียวกันอาจเกิดขึ้นจากการพยายามแสดงอัตลักษณ์ในตนเอง ความเด่นเหนือผู้อื่น การแข่งขัน การสร้างสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อื่นเกิดการยอมรับนับถือ ทั้งนี้ พฤติกรรมใดๆ ที่แสดงออกมาย่อมต้องมีสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อม เช่น การรับรู้แรงจูงใจ ทักษะคติ หรือบุคลิกภาพกับสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Psychological Environment) หรือสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา (Psychological Environment) เช่น วัฒนธรรม ประเพณี หรือบรรทัดฐานของกลุ่ม (Samitthikrai, 2013) นอกจากนี้อารมณ์ทางสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล โดยอยู่ในสภาวะที่พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม อารมณ์ทางสังคมจึงเป็นปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรมทางสังคมขึ้นอยู่กับอารมณ์ทางสังคมด้วยเช่นกัน (Frijda, 1986)

2. กระบวนการและชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษา

อารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มความรู้สึกสำนึกในตนเอง ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความรู้สึกอับอาย กลุ่มความรู้สึกทางศีลธรรม ได้แก่ ความละอายใจ ความอิจฉา ความกตัญญู และความเห็นอกเห็นใจ จากการศึกษารมณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น สามารถอธิบายได้ด้วยกระบวนการเกิดอารมณ์ที่มีแนวคิดที่ว่า อารมณ์

จะเกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์เกิดขึ้น และบุคคลให้ความสนใจต่อสถานการณ์นั้น เมื่อบุคคลให้ความสนใจต่อสถานการณ์นั้นแล้ว จะเกิดการประเมินต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาจประเมินจากความคุ้นเคยหรือเป้าหมายส่วนบุคคล การประเมินสถานการณ์ทำให้บุคคลเกิดการแสดงออกทางอารมณ์เกิดขึ้น (Gross & Thompson, 2007) ดังนั้นสิ่งสำคัญคือการที่บุคคลประเมินต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดอารมณ์ในด้านบวกหรือลบ อันเป็นผลจากการตีความหมายเนื่องจากอารมณ์ทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงความคาดหวังของบุคคลอื่น อารมณ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อเราสามารถหรือไม่สามารถจะตอบสนองของความคาดหวังเหล่านั้น (Adolps, 2003) อารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษา อธิบายได้ดังนี้

ความภาคภูมิใจ เป็นกลไกทางอารมณ์ที่เชื่อมโยงไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังพฤติกรรมการเข้าชั้นเรียนเร็วกว่าเพื่อนคนอื่น การตอบคำถามอาจารย์ได้ถูกต้อง และการนำเสนองานแล้วได้รับคำชม ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีกำลังใจในการเรียน ซึ่งหากได้รับการตอบสนองในด้านบวก เช่น การชื่นชมยินดี นักศึกษาจะรู้สึกดีใจและยิ่งมุ่งมั่นมากขึ้น ความภาคภูมิใจเป็นการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม (Hart & Matsuba, 2007) และช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่มีคุณค่า (Jessica & Richard, 2007) ดังเช่น การที่นักศึกษาช่วยติวบทเรียนให้กับเพื่อนที่ไม่เข้าใจ ผลจากการช่วยเหลือได้ปลดปล่อยความลำบากใจของผู้ให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นทำให้ได้รับการยอมรับชื่นชมจากสังคม ซึ่งช่วยเพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อย่างไรก็ตามหากความภาคภูมิใจมีมากเกินไป (Excessive Pride, Hubris) จะกลายเป็นความมโหฬาร อี้อวด อหังการ ซึ่งอาจ

กระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังสะท้อนจากพฤติกรรมการเลือกที่นั่งเพื่อให้ตนดูเด่นหรือเป็นที่สนใจของเพื่อนๆ

ความรู้สึกอับอาย เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่กระทำบางอย่างผิดพลาดในที่สาธารณะ โดยคนเรามักจะอิงตัวเอง (Self-reference) ตัวอย่างสะท้อนให้เห็นได้จากการที่เพื่อนๆ บอกว่าอุปกรณ์สนับสนุนทางการเรียนที่ตนมีอยู่ไม่ทันสมัย การไม่ได้รับการยอมรับเมื่อแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน การไม่ยกตอบคำถามเพราะหากตอบผิดเพื่อนๆ จะมองไม่ดี ความรู้สึกอับอายเมื่ออาจารย์แจ้งต่อหน้าเพื่อนๆ ว่าตนคัดลอกงานมาส่ง ความรู้สึกเช่นนี้อาจทำให้บางคนรู้สึกอับอายขายหน้าหรือหน้าแตก ไม่กล้าสู้หน้าใครๆ อยากหลีกเลี่ยงหนีออกจากสถานการณ์นั้นโดยเร็ว คนเรามักคิดว่าคนอื่นคงสังเกตเห็นมาก ทั้งๆ ที่ไม่จริง หรือเวลาที่เรทำอะไรผิดพลาดอาจรู้สึกแยในขณะที่ยังคนอื่นอาจไม่สังเกตเห็นหรือลืมมันอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามผลการคิดว่าตนเป็นจุดสนใจ (Spotlight effect) (Savitsky *et al.*, 2001) ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นมากเมื่อคาดหวังการตอบสนองจากผู้อื่นไว้มากเช่นกัน เช่น คาดหวังว่าความคิดเห็นที่เสนอในชั้นเรียนเพื่อนจะต้องเห็นด้วย เป็นต้น

ความละอายใจ มีลักษณะเกี่ยวข้องกับความต้องการที่อยากจะหายออกไปจากผู้อื่น (Hareli & Eisikovits, 2006) เป็นสิ่งที่ทำลายและตีความถึงความรู้สึกไม่ดีที่มีขอบเขตกว้างกว่า สะท้อนให้เห็นดังพฤติกรรม การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบเข้ามาเรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการละเมิดกฎระเบียบ บรรทัดฐานทางสังคม ศีลธรรมจรรยา ก่อให้เกิดความอับอายหรือถูกตำหนิ

ความรู้สึกอิจฉา สะท้อนให้เห็นได้จากการพยายามทำงานที่อาจารย์มอบหมายในชั้นเรียนให้เต็มที่และดีกว่าคนอื่น ความรู้สึกไม่พอใจ

เมื่อเพื่อนที่เรียนเก่งชอบแสดงออกในชั้นเรียน ความรู้สึกเช่นนี้เป็นความปรารถนาที่จะมีบางสิ่งบางอย่างที่ผู้อื่นมีหรือรู้สึกไม่ยุติธรรมหรือด้อยกว่า ผลจากการประเมินตนเองหากรับรู้ว่าจะตนด้อยกว่าผู้อื่นอาจก่อให้เกิดความรู้สึกอิจฉา และจะพยายามให้ได้รับสิ่งนั้น ซึ่งเป็นแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่สิ่งที่คาดหวัง แต่อาจไม่ได้มีจิตที่คิดมุ่งร้ายที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่รุนแรงต่อผู้อื่น อย่างไรก็ตามความอิจฉาบ่อยครั้งนำไปสู่ความก้าวร้าว (Mascolo *et al.*, 2003) การเลียนแบบเพื่อนที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดี เช่น เพื่อนที่เรียนเก่งชอบแสดงออกในชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (Social comparison) ที่เสนอว่าคนเราเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถและทัศนคติของตนเองโดยเปรียบเทียบกับผู้อื่นเมื่อไม่มีมาตรฐานที่แน่ชัดในการประเมินและเมื่อเกิดความไม่แน่ใจในตนเองในบางเรื่อง (Aronson & Sommers, 2019) ดังนั้นเพื่อนที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดีจึงเป็นต้นแบบแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดความอิจฉา และมีความกระตือรือร้นในการเรียน ถือเป็นแรงหนุนเสริมที่ทรงพลังนำไปสู่ความสำเร็จทางการเรียนได้ดี

ความกตัญญู เป็นค่านิยมความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้ให้กับผู้รับ สังคมไทยมุ่งเน้นให้บุคคลสำนึกถึงบุญคุณของผู้อื่น โดยจะต้องมีความกตัญญูและตอบแทนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ จะคำนึงถึงบุคคลเหล่านี้ด้วย ดังเห็นได้จากการบอกแนวทางหรือเทคนิควิธีการเรียนกับเพื่อนที่เคยให้ความช่วยเหลือเรา อย่างไรก็ตาม หากการกระทำนั้นไม่ถูกต้องตามบรรทัดฐานทางสังคม หรือผิดกฎระเบียบ นักศึกษาก็เลือกที่จะไม่กระทำ สะท้อนให้เห็นว่าคนเราย่อมมีความหวาดกลัวและกลัวการถูกลงโทษเมื่อกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จึงเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

ความเห็นอกเห็นใจ เป็นความรู้สึกเข้าใจและเอาใจใส่ต่อความรู้สึกของผู้อื่น และพยายามหาทางช่วยเหลือ สะท้อนดังพฤติกรรม การจูงที่นั่งให้กับเพื่อนที่สนิท การช่วยเหลือเพื่อนให้มีงานส่งอาจารย์ การอาสาแจ้งให้อาจารย์ทราบเมื่อเพื่อนลาป่วยหรือติดภารกิจ การช่วยถือของให้กับอาจารย์เมื่อเข้าทำการสอน การอาสาช่วยอาจารย์จัดเตรียมความพร้อมก่อนสอน การให้เพื่อนยืมสมุดบันทึกเมื่อเพื่อนจดไม่ทัน การช่วยกันติวเนื้อหาก่อนสอบเพื่อให้ทุกคนสอบผ่านให้ได้ การแบ่งปันแนวข้อสอบหรือเทคนิคการเรียน การแนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้เพื่อนๆ ได้เข้าไปสืบค้นพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจในผู้อื่น อาจเกิดขึ้นเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง หรืออาจเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการที่บุคคลได้มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากมุมมองของผู้ที่เดือดร้อน (Batson, 2011) เสมือนนักศึกษาเป็นผู้ประสบกับเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง เพื่อนคือบุคคลที่ใกล้ชิด มีประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเรียน และด้วยธรรมชาติของวัยที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและมีพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ การเกิดอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการเรียนของนักศึกษา ยังเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่อาจส่งผลต่อการเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกในด้านบวกหรือลบ สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอารมณ์ของนักเรียนมากกว่าเป้าหมายความสำเร็จ (Sun *et al.*, 2022) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (Korpershoek *et al.*, 2016) และได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมโดยเกิดความผูกพันและความเป็นเจ้าของ

การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับ ส่งผลต่อการเรียนที่ดีขึ้น

โดยสรุป พฤติกรรมการเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการเกิดอารมณ์ทางสังคมของนักศึกษา อารมณ์ทางสังคมปรากฏได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยเป็นแรงจูงใจเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ หรือนำไปสู่พฤติกรรมแห่งความก้าวร้าว ไอ้อวด การหลีกหนี การปฏิเสธความร่วมมือ สิ่งสำคัญคือการประเมินต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การรับรู้ความคาดหวังของผู้อื่น ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ ศีลธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อมูลพฤติกรรมการเรียน กระบวนการ และชนิดของอารมณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา เป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เท่านั้น การนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ควรคำนึงถึงความแตกต่าง เป็นต้นว่า ปัจจัยด้านบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ความรู้ ทักษะคิด วิธีการดำเนินชีวิต ประสบการณ์ส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ลักษณะครอบครัว กลุ่มอ้างอิง ศาสนา สังคมและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ยังจำกัดการศึกษาเฉพาะในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษายังมีจำนวนไม่มาก และอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรือผู้ใหญ่ตอนต้น งานวิจัยในอนาคตจึงควรศึกษากับกลุ่มช่วงวัยอื่นๆ นอกจากนี้ยังอาจศึกษาการปรับพฤติกรรมการเรียน อารมณ์ทางสังคมแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural study) เพื่อศึกษาความแตกต่างจากบริบทสังคมไทย หรือพฤติกรรมด้านอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนและความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ประกอบด้วย

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง บทความนี้เป็น

ส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัย และ 2) นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2562

References

- Adolps, R. (2003). Cognitive neuroscience of human social behavior. *Nature Reviews Neuroscience*, 4(3),165-178. doi.org/10.1038/nrn1056.
- Akerlof, G. A., & Kranton, R. E. (2002). Identity and schooling: Some lessons for the economics of education. *Journal of economic literature*, 40(4), 1167-1201.
- Aronson, E, T.D., & Sommers, S.R. (2019). *Social psychology (10th ed)*. Pearson.
- Bagozzi, RP. (2006). The role of social and self-conscious emotions in the regulation of business-to-business relationships in salesperson-customer interactions. *Journal of Business and Industrial Marketing*, 21(7), 453-457. doi.10.1108/08858620610708948.
- Batson, C.D. (2011). *Altruism in humans*. Oxford University Press.
- Frijda, N. H. (1986). *The emotions*. University of Cambridge. doi: 10.1257/002205102762203585.
- Gerring, RL., & Zimbardo, PG. (2005). *Psychology and life (17th ed.)*. Pearson.
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. Guilford Press.
- Hareli, S., & Eisikovits, Z. (2006). The role of communicating social emotions accompanying apologies in forgiveness. *Motivation and Emotion*, 30(3), 189-197. doi.org/10.1007/s11031-006-9025-x.
- Hareli, S., & Parkinson, B. (2008). What's social about social emotions? *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 38(2), 131-156. doi.org/10.1111/j.1468-5914.2008. 00363.x.
- Hart, D., & Matsuba, M.K. (2007). The development of pride and moral life. In J. L. Tracy, R. W. Robins, & J.P. Tangney (Eds.), *The self-conscious emotions: Theory and research*. Guilford Press.
- Jessica, L. T., & Richard, W.R. (2007). *Self-Conscious emotions: Where self and emotion meet*. Guilford Press.
- Korpershoek, H., Harms, T., De Boer, H., Van Kuijk, M., & Doolaard, S. (2016). A Meta-Analysis of the effects of classroom management strategies and classroom management programs on students' academic, behavioral, emotional, and motivational outcomes. *Review of Educational Research*, 86(3), 643–680. doi.org/10.3102/0034654315626799.
- Krungthep Turakij. (2022). *Quality of Life-Society*. <https://www.bangkokbiznews.com/social/829634>.

- Mascolo, M.J., Fischer, K. W., & Li, J. (2003). The dynamic construction of emotion in development: A component systems approach. *In Handbook of affective science*. Oxford European Review of Social Psychology.
- Phetsombat, P., & Phetsute. A. (2021). The learning behavior of students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. *The Journal of Research and Academics*, 4(4), 235-244.
- Samitthikrai, C. (2013). *Consumer behavioral*. Chulalongkorn University.
- Savitsky, K., Epley, N., & Gilovich, T. (2001). Do other judge us as harshly as we think? overestimating the impact of failures, shortcomings, and mishaps. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(1), 44-56. doi: 10.1037//0022-3514.81.1.44.
- Szanto, K., Dombrowski, A. Y., Sahakian, B. J., Mulsant, B. H., Houck, P. R., Reynolds III, C. F., & Clark, L. (2012). Social emotion recognition, social functioning, and attempted suicide in late-life depression. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 20(3), 257-265. doi.org/10.1097/ JGP.0b013e31820eea0c.
- Sun, X., Hendrickx, M. M. H. G., Goetz, T., Wubbels, T., & Mainhard, T. (2022). Classroom social environment as student emotions' Antecedent: Mediating role of achievement goals. *Journal of Experimental Education*, 90(1), 146-157. https://doi.org/10.1080/00220973.2020.1724851.